

Wacław Umiński

Biblioteka Zgromadzenia Księży Misjonarzy w Krakowie na Stradomiu - przeszłość i teraźniejszość

Bibliotheca Nostra : śląski kwartalnik naukowy 2/2, 35-49

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

WACŁAW UMIŃSKI
Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie

BIBLIOTEKA ZGROMADZENIA KSIĘŻY MISJONARZY W KRAKOWIE NA STRADOMIU - PRZESZŁOŚĆ I TERAŹNIEJSZOŚĆ

Biblioteka misjonarska na Stradomiu ma swoją bogatą i długą historię. Jej dzieje, zasób jak również bieżąca działalność nie były jak dotąd szczegółowo badane¹. Podstawowym źródłem wiedzy o bibliotece Stradomskiej są dokumenty i katalogi przechowywane w Archiwum Polskiej Prowincji Zgromadzenia Księży Misjonarzy. Informacje o księgozbiorze można jednak znaleźć w publikacjach poświęconych historii Zgromadzenia Księży Misjonarzy w Polsce czy też Domowi Stradomskiemu². Informacje o fragmentach kolekcji zostały zawarte w różnych opracowaniach ogólnych³. Od drugiej połowy lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku na podstawie tych zbiorów powstało kil-

---

¹ K. Mituś-Nowak: *Biblioteka Księży Misjonarzy na Stradomiu w Krakowie. Przyczynek do dziejów i próba charakterystyki stanu obecnego*. „FIDES Biuletyn Bibliotek Kościelnych” 2003, nr 1/2 (16/17), s. 175-199.

² S. Rospond: *Okruchy historii Domu Stradomskiego w Krakowie (z okazji 300-lecia jego istnienia)*. „Meteor” 1986, nr 6, s. 4-22; *Misjonarze św. Wincentego w Polsce w Polsce (1651-2001)*. T. 1, *Dzieje*. Red. S. Rospond. Kraków 2001; *Katalog zabytków sztuki w Polsce*. T. 4, *Miasto Kraków*. Cz. 5, *Kazimierz i Stradom. Kościoły i klasztory*. Warszawa 1994, s. 39-60; W. Umiński: *Z działalności biblioteki stradomskiej. Biblioteka dawniej i dziś*. „Informator [Instytutu Teologicznego Księży Misjonarzy]” 2004/2005, nr 24, s. 33-36.

³ S. Kalla: *Katalog biblioteki Stradomskiej ks. Fr. Namysłowskiego*. „Roczniki Obydwóch Zgromadzeń św. Wincentego a Paulo” [dalej „ROZ”] 1936, T. 39, s. 265-269; D. Kamolowa: *Zbiory rękopisów w bibliotekach i muzeach w Polsce*. Warszawa 1988, s. 150-151; *Katalog zabytków sztuki...*, s. 60-65; *Wawel 1000-2000. Wystawa jubileuszowa. Katalog*. T. 2, *Skarby Archidiecezji Krakowskiej. Muzeum Archidiecezjalne w Krakowie maj-wrzesień 2000*. Kraków 2000, s. 233-234; E. Piwowarczyk: *Malarstwo miniaturowe w zbiorach XX. Misjonarzy na Stradomiu (wybrane przykłady)*. W: *Skarby krakowskich klasztorów. Zbiory Księży Misjonarzy. Materiały z sesji naukowej*. Kraków 2001, s. 24-28.

ka prac magisterskich, napisanych na Uniwersytecie Jagiellońskim i ówczesnej Akademii Pedagogicznej w Krakowie⁴. Niniejszy artykuł ma na celu zebranie problematyki związanej z historią Biblioteki Stradomskiej i przedstawienie bieżącej działalności.

Historia Biblioteki

Zgromadzenie Księży Misjonarzy założone przez św. Wincentego a Paulo w 1625 roku w Paryżu do Polski przybyło w 1651 roku Pierwszą placówką obok Sokółki koło Białegostoku stał się kościół św. Krzyża w Warszawie⁵. W 1682 roku na zaproszenie biskupa Jana Małachowskiego ordynariusza diecezji krakowskiej misjonarze przybywają do Krakowa, obejmując zarząd tzw. seminarium zamkowego na Wawelu⁶. Cztery lata później w 1686 roku osiedlają się na ówczesnym przedmieściu Stradom, niedaleko zamku królewskiego. Z tego domu wyjeżdżają na rekolekcje i misje ludowe. Od samego początku starają się gromadzić książki potrzebne do pracy misyjnej, umieszczając je prawdopodobnie w kaplicy domowej. Stanowiły one załazek przyszłej biblioteki⁷. Ustawy Zgromadzenia bardzo jasno określały, że w każ-

---

⁴ J. Malik: *Druki polskojęzyczne I połowy XVIII w. w Bibliotece Księży Misjonarzy na Stradomiu w Krakowie*. Kraków 1997 (mps w Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie, dalej UP); L. Moskal: *Druki polskojęzyczne z XVII wieku w Bibliotece Księży Misjonarzy na Stradomiu*. Kraków 1997 (mps UP); A. Szewc: *Druki w języku polskim w Bibliotece Zgromadzenia Księży Misjonarzy na Stradomiu*. Kraków 1998 (mps UP); K. Mituś-Nowak: *Użytkownik informacji w Bibliotece Zgromadzenia Księży Misjonarzy św. Wincentego a Paulo na Stradomiu w Krakowie*. Kraków 2002 (mps w UP); M. Celer: *Starodruki polskojęzyczne w Bibliotece Księży Misjonarzy w Krakowie. Funkcja informacyjna i reklamowa*. Kraków 2004 (mps w UP); A. B. Matura-Trzósło: *Kleparskie starodruki polskojęzyczne w Bibliotece Księży Misjonarzy na Stradomiu*. Kraków 2004 (mps w UP); M. Dzidek: *Siedemnastowieczne druki krakowskie ze zbiorów Biblioteki Zgromadzenia Księży Misjonarzy na Stradomiu*. Kraków 2006 (mps w UP); D. Broda: *Polonika XVIII-wieczne w Bibliotece Księży Misjonarzy na Stradomiu. Księgozbiór Kleparski*. Kraków 2008 (mps w UP).

⁵ *Księga pamiątkowa. Kościół Świętego Krzyża w Warszawie w trzechsetną rocznicę konsekracji 1696-1996*. Warszawa - Kraków 1996; *Misjonarze św. Wincentego w Polsce...*, s. 51-53.

⁶ Seminarium Zamkowe zostało założone w 1601 roku przez biskupa Bernarda Maciejowskiego do 1682 roku było prowadzone przez kapłanów świeckich. Por. S. Wysocki: *Seminarium Zamkowe w Krakowie jego dzieje i rozwój*. Lwów 1910; B. Kumor: *Dzieje diecezji krakowskiej do roku 1795*. T. 3. Kraków 2000, s. 454-465; *Misjonarze św. Wincentego w Polsce...*, s. 64.

⁷ Tamże, s. 74-77.

dym domu powinno być pomieszczenie przeznaczone na archiwum i bibliotekę, podporządkowaną przełożonemu, czyli superiorowi⁸.

Po rozbudowie domu i ukończeniu budowy kościoła pod wezwaniem Nawrócenia św. Pawła Apostoła w roku 1728⁹ książki umieszczono w sali nad zakrystią kościoła seminaryjnego, gdzie obecnie mieści się tzw. Sala Portretowa¹⁰. Jak wyglądało to pomieszczenie możemy dowiedzieć się z opisu zawartego w Inwentarzu Domu Stradomskiego z 1822 roku: „Za drzwiami najprzód z prętów żelaznych z sztukateriami szłóskami na zamek, powtórę pojedyncze z tarcic stolarskiej roboty na zawiasach z zamkiem i klamką – za takimi jest Biblioteka, czyli sala 20 długa 15 łokci szeroka z podłogą powalą na stragarzach, którą oświetlają dwa okna wielkie z szyb ćwiartkowych na ołowiu w ramach drewnianych. W tejsze sali naokoło ustawione szafy ordynaryjne, stolarskiej roboty, a w tych książki...”¹¹. Z tego też czasu zachował się najstarszy inwentarz biblioteczny, obejmujący ponad 1 300 dzieł¹². W 1732 roku, kiedy to ks. bp Konstanty Felicjan Szaniawski eryguje kolejne seminarium diecezjalne dla diecezji krakowskiej, powierzając jego zarząd misjonarzom¹³, zmienia się rola biblioteki w domu stradomskim. Od tego momentu jej księgozbiór jest kształtowany głównie pod kątem studentów filozofii i teologii¹⁴.

W wyniku zamknięcia przez władze austriackie w roku 1801 dwóch seminariów krakowskich: zamkowego i akademickiego, kleryków przeniesiono na Stradom, ustanawiając w nim nowe seminarium duchowne¹⁵. Do domu misjonarskiego przekazano m.in. obrazy, ar-

⁸ *Reguły i konstytucje Zgromadzenia Misji*. Kraków 1986, s. 255, 269.

⁹ *Misjonarze św. Wincentego w Polsce...*, s. 92.

¹⁰ S. Rospond: *Okruchy historii...*, s. 8.

¹¹ Archiwum Polskiej Prowincji Zgromadzenia Księża Misjonarzy (dalej AMS), Inwentarz Domu Stradomskiego: *Inwentarz Kościoła XX. Misjonarzy na Przedmieściu Stradomskim w gminie VI Wolnego Miasta Krakowa sytuowanego i przez tychże Xięży Misjonarzy na teraz zarządzanego stosownie do polecenia tak Prześwietnego Wydziału Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości dnia 2 miesiąca stycznia iako też Prześwietnego Konsystorza Jeneralnego Krakowskiego dnia 25 miesiąca kwietnia 1822 przez Komisję Cywilno Duchowną w czasie Rektorstwa X. Grzegorza Bieńkowskiego sporządzony przez Karola Bieńkowskiego*, s. 57.

¹² AMS, Biblioteka, *Catalogus Librorum Congregationis Missionis Domus Stradomiensis Anno 1728*.

¹³ F. Bączkowicz: *Z dziejów domu Stradomskiego*. „ROZ” 1914, t. 20, s. 41-43.

¹⁴ Tenże: *Z dziejów domu Stradomskiego*. „ROZ” 1915, nr 1-2, s. 130-131.

¹⁵ Połączenie trzech dotychczasowych seminariów krakowskich nastąpiło w oparciu o postanowienie rządu austriackiego z dnia 11 grudnia 1801 roku Potwierdził to dekret kancelarii nadwornej z 21 października 1802 roku i dekret hrabiego Trautman-

chiwalia i książki ze zlikwidowanych instytucji. Zbiory te trafiły do kilku pomieszczeń: m.in. biblioteki, mieszkania ks. J. K. Górnickiego, pokojów na drugim piętrze¹⁶. Początkowo ten księgozbiór był traktowany jako jedna całość. Książki przez wiele lat leżały nieuporządkowane. Zdawano sobie jednak sprawę, że „...wielkiej pracy do uporządkowania wymagają...”¹⁷.

W związku z prowadzoną akcją rejestracji księgozbiorów w Księstwie Warszawskim w 1810 roku na polecenie ministra spraw wewnętrznych Jana Pawła Łuszczewskiego urzędnicy administracyjni otrzymali polecenie zbadania stanu bibliotek klasztornych i zamknięcia tych, które były nieuporządkowane lub pozbawione katalogów. W Krakowie komisja rewizji bibliotek przebadła 13 zbiorów bibliotecznych¹⁸.

W Seminarium diecezjalnym na Stradomiu komisja stwierdziła, że umieszczone zostały tam księgozbiory połączonych w 1801 roku seminariów krakowskich, powiększane sukcesywnie poprzez zakupy i dary; mimo tego że biblioteka nie miała katalogu, za względu na stałe wykorzystanie jej zbiorów przez studentów teologii, uznano za stosowne, by jej nie zamykać¹⁹.

Po połączeniu trzech seminariów w budynku misjonarskim konieczna okazała się przebudowa domu, aby pomieścić wszystkich alumnów. To wpłynęło również na przeniesienie biblioteki do wschodniego skrzydła budynku, gdzie wcześniej mieścił się refektarz i kuchnia²⁰. Po przeprowadzeniu odpowiednich prac adaptacyjnych w latach 1850-1852 za superiora Antoniego Dąbrowicza wykonano nową podłogę, wymurowano filary wspierające sklepienie, zamontowano drewniane regały, które podzieliły pomieszczenie na 5 pokoi bibliote-

---

nsdorfa z 18 listopada 1802 roku. Szerzej M. Hałaburda: *Krakowskie seminarium diecezjalne (1801-1901)*. Kraków 2007, s. 34-37.

¹⁶ Tamże, s. 151.

¹⁷ „Gdy takowe z dwóch Seminariów Zamkowego i Akademickiego z powodu połączenia funduszów seminaryjskich za byłego Rządu Austriackiego zwiezione zostały i bez porządku pomieszczone długiego czasu i wielkiej pracy do uporządkowania wymagają, przeto komissyarze spis takowych w późniejszym czasie zastrzegli” AMS, Inwentarze Domu Stradomskiego: *Inwentarz Kościoła XX. Misyjonarzów...*, s. 57.

¹⁸ W skład komisji krakowskiej weszli radca administracyjny - hr. Antoni Stadnicki i delegat konsystorza krakowskiego, dziekan kolegiaty Wszystkich Świętych - ks. Jerzy Mieroszewski. J. Pachonński: *Drukarze, księgarze i bibliofile krakowscy 1750-1815*. Kraków 1962, s. 229; K. Kaczmarczyk: *Rewizja bibliotek klasztorów krakowskich w 1810 roku*. „Przegląd Biblioteczny” 1909, R. 2, s. 182-190.

¹⁹ J. Pachonński: *Drukarze...*, s. 229.

²⁰ S. Rospond: *Okruchy historii...*, s. 8.

cznych z przejściem przez całość. Odnowiono i pozłożono drzwi do nowej biblioteki. W 1854 roku położono płyty z piaskowca przy oknach²¹.

Dokładny opis pomieszczeń nowej biblioteki przynosi Inwentarz Domu Stradomskiego z 1875 roku. Biblioteka znajdowała się wówczas w: „...sali wielkiej sklepionej, w której jest podłoga z desek, okien pięć dwuskrzydłowych biało pokostowanych z kratami żelaznymi wychodzących na wschód. Na środku sali w poprzecz tejże są ustawione cztery ściany z drzewa czyli szafy a w każdej ścianie w środku jest otwór na przejście obity deskami, tak że z jednej do drugiej przegrody przechodzi się, w skutek tego tworzy się jakby pięć stancyck; we wszystkich tych ściankach są przegrody i półki z jednej i drugiej strony na książki (...). Wszystkie te szafy są na biało pokostowane”. Księgi ułożone były kolejno według wielkości formatów²².

Opis lokum biblioteki podaje również ks. Franciszek Namysłowski²³: „Pomieszczona jest rzeczona biblioteka w osobnych pięciu, dobrze sklepionych a suchych salach, z oknami na wschód do ogrodu wychodzącymi, w trzynastu olbrzymich szafach całe ściany szczelnie wypełniających. Pojedyncze sale oznaczone są wyrażonymi na sklepieniu literami A, B, C, D, E. Wielkie wspaniałe drzwi z godłami dawnych biskupów krakowskich, prowadzące do biblioteki z wnętrza korytarza, zwracają uwagę przechodnia”²⁴.

W 1901 roku Seminarium Diecezjalne wraz z księgozbiorem dawnego seminarium zamkowego kardynał Jan Puzyna przeniósł do nowego budynku wybudowanego przy ul. Podzamcze powierzając jego zarząd księżom diecezjalnym²⁵. Z kolei na Stradomiu ulokowano prywatne studium filozoficzno-teologi-

---

²¹ AMS, Biblioteka, *Odpowiedzi na pytania dotyczące historii Biblioteki Stradomskiej udzielone przez ks. Rafała Markitona w roku 1979*, s. 2.

²² AMS, Kraków – Stradom, Inwentarze Domu Stradomskiego: *Inwentarz Domu Zgromadzenia XX. Misjonarzy Świeckich na Stradomiu w Krakowie w roku 1875*, s. 352-354.

²³ Namysłowski Franciszek, kapłan diecezji krakowskiej, urodził się 29 III 1847 w Libiażu Wielkim, uczęszczał do gimnazjum w Chrzanowie. Do seminarium krakowskiego został przyjęty 24 IX 1868, święcenia kapłańskie otrzymał 25 VIII 1872 roku. Por. M. Hałaburda, J. Szczepaniak: *Katalog alumnów seminarium Stradomskiego (1801-1900)*. Kraków 2003, s. 169. Między innymi pełnił funkcję wikarego przy kościele w Podgórzu. *Elenchus ...Dioeceseos Cracoviensis*. Kraków 1889, s. 212.

²⁴ Cyt. za S. Kalla: *Katalog biblioteki stradomskiej*, s. 266. Rekopis katalogu znajduje się w Archiwum Ossolineum, syg. 5699/I. F. Namysłowski: *Katalog biblioteki księży Misjonarzy w Krakowie na Stradomiu*, s. 122.

²⁵ A. Schletz: *Dwudziestopięćlecie Instytutu Księży Misjonarzy w Krakowie na Stradomiu (1905-1935)*. Kraków 1935, s. 5-6; S. Rospond: *Przyczynek do historii Instytutu Teologicznego Księży Misjonarzy w Krakowie*. „Meteor” 1990, nr 3, s. 32.

czne dla alumnów Zgromadzenia Misji²⁶. Dzięki zabiegom przede wszystkim dwóch misjonarzy: ks. Wilhelma Michalskiego i wizytatora ks. Kaspra Słomińskiego, austriackie Ministerstwo Wyznań i Oświaty w dniu 8 lipca 1910 roku wyraziło zgodę na utworzenie Instytutu Teologicznego Księży Misjonarzy na bazie istniejącego studium²⁷. W 1922 roku Instytut Teologiczny zatwierdzono jako szkołę wyższą, którą umieszczono w wykazie obejmującym uniwersytety i szkoły wyższe, równorzędne uniwersytetom²⁸. Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego ponownie potwierdziło prawa Instytutu w 1929 roku, umieszczając go wśród zakładów uznawanych przez Państwo Polskie²⁹. W 1973 roku Instytut Teologiczny podpisał umowę o współpracy z Papieskim Wydziałem Teologicznym, a od 1981 roku kontynuował ją z Papieską Akademią Teologiczną w Krakowie. Dzięki niej absolwenci misjonarskiej uczelni otrzymują stopień magistra teologii³⁰.

Studia na Instytucie Teologicznym odbywali początkowo tylko misjonarze, z czasem dołączyli też alumni innych wspólnot zakonnych; tym samym wzrastała liczna czytelników korzystających z biblioteki i czytelnicy³¹.

---

²⁶ Istniało ono oddzielnie w domu misjonarskim na Kleparzu w Krakowie od roku 1884. A. Schletz: *Dwudziestopięciolecie Instytutu...*, s. 6. W 1909 roku wizytator ks. Kasper Słomiński wniósł prośbę do c.k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty w Wiedniu o przekształcenie prywatnego studium teologicznego, na wzór innych zakładów teologicznych istniejących w Austrii i posiadających prawa państwowe. AMS KW T. *Korespondencja Zarządu Prowincji Polskiej. Listy 1901-1910. Prośba wzniesiona 3 września 1909 roku do cesarsko-królewskiego Ministerstwa Wyznań i Oświaty we Wiedniu.*

²⁷ AMS KW T. *Korespondencja Zarządu Prowincji Polskiej 1901-1910. Kopia pisma z cesarsko-królewskiego Namiestnictwa, Lwów 13 sierpnia 1910 roku XII. 1271(4) do Najprzewielebniejszego Księżco-biskupiego konsystorza z Krakowa; ITKM T. *Spis słuchaczy od chwili zorganizowania w roku 1910 do 1960*; A. Schletz: *Dwudziestopięciolecie Instytutu...*, s. 7.*

²⁸ Wizytator Ks. Kasper Słomiński w 1921 roku zwrócił się do Ministerstwa WRiOP w Warszawie z petycją, aby ITKM zaliczyć do szkół wyższych uznanych przez państwo. Po uzyskaniu aprobaty Ministra WRiOP Macieja Rataja, Marszałek Państwa Polskiego Józef Piłsudski zatwierdził Instytut Teologiczny jako szkołę wyższą. Do szkół wyższych zaliczono seminaria duchowne diecezjalne w Poznaniu, Pelplinie, Tarnowie, Przemyślu, Stanisławowie oraz Zakłady Teologiczne: Księży Misjonarzy w Krakowie i Ojców Jezuitów w Krakowie. *Dekret Rady Ministrów*, Dz. U. RP z dnia 27 lutego 1922 roku, nr 22 poz. 183 § 2; A. Schletz: *Dwudziestopięciolecie Instytutu...*, s. 8; S. Rospond: *Przyczynek do historii Instytutu...*, s. 36.

²⁹ *Dekret Rady Ministrów*, Dz. U. RP z dnia 8 listopada 1929 r., nr 88 poz. 663; A. Schletz: *Dwudziestopięciolecie Instytutu...*, s. 8; S. Rospond: *Przyczynek do historii Instytutu...*, s. 36; J. Zalewski: *60-lecie Instytutu Teologicznego Księży Misjonarzy*. „Meteor” 1970, nr 1-2, s. 2.

³⁰ *Misjonarze św. Wincentego w Polsce...*, s. 515.

³¹ Jako pierwsi pojawili się roku akademickim 1924/25 paulini ze Skalki. W następ-

Wspomniane pomieszczenie biblioteczne stopniowo zapełniało się książkami. Już pod koniec lat trzydziestych misjonarz i historyk zgromadzenia ks. Stanisław Kalla zwracał uwagę na przepełnienie magazynu „Lokal przeznaczony na bibliotekę, wyzyskany dziś do ostatek prawie możliwości, nie będzie mógł w niedługim czasie objąć rosnącego z dnia na dzień księgozbioru. Oby zamiar zbudowania nowych sal i postawienia biblioteki Stradomskiej na należytych poziomach rychło w czyn się zamienił. Oby też we wszystkich Domach bibliotekę, jako najpiękniejszą ozdobę i najlepszy wskaźnik kultury umysłowej Domu, otoczono szczególniejszą opieką, a przez uporządkowanie i skatalogowanie ułatwiono korzystanie z niej konfratom”³². Jednak w kwestii pomieszczenia nie udało się nic zmienić. Biblioteka funkcjonowała bez przeszkód aż do roku 1943. Po zapowiedzi zajęcia klasztoru przez hitlerowców, w ciągu dwóch dni cały księgozbiór przeniesiono na chórek klasztorny. Przeleżał on tam do końca wojny³³. Po jej zakończeniu pomieszczenie biblioteki wyremontowano i książki wróciły na swoje miejsce, pozostając tam do lat 80-tych ubiegłego wieku.

W trosce o wzrastający księgozbiór w latach 80-tych wybudowano odrębny budynek. Do użytku oddano go w roku 1986 roku. Na bibliotekę przeznaczano 3 poziomy: na parterze znajduje się magazyn główny zawierający zbiory współczesne, czytelnia, wypożyczalnia i dział opracowania zbiorów. W przyziemiu umieszczono zbiory specjalne i czasopisma. Na poziomie najniższym są przechowywane dublety³⁴.

Czytelnicy do swojej dyspozycji mają zarówno katalog kartkowy, jak i komputerowy. Prace nad komputeryzacją rozpoczęto w 1996 roku, dzięki zapobiegliwości ówczesnego dyrektora ks. dra Stanisława Ro-

---

nym latach do tej grupy dołączyli kolejni klerycy: augustianie w 1929/30, pijarzy w 1931/32, michalicy w 1937/38 i cystersi w 1938/39. Kolejne wspólnoty dołączały się już po II wojnie światowej. AMS ITKM T. *Spis słuchaczy od chwili zorganizowania w roku 1910 do 1960.*

³² S. Kalla: *Katalog biblioteki Stradomskiej...*, s. 266.

³³ Tak wspomina tamto wydarzenie jeden z uczestników ks. Rafał Markiton „Przeniesienie księgozbioru do emporii kościelnej nastąpiło w dniu 4 grudnia 1943 roku. Brali w tym udział wszyscy klerycy i młodzi księża przebywający wtedy na Stradomiu. Ustawiliśmy się w szereg ciągnący od Biblioteki poprzez schody „kręcone” przy zakrystii aż na emporę kościelną i podawali książki z rąk do rąk. Praca trwała cały dzień do późnego wieczora. (...) Po przeniesieniu księgozbioru rozebrano regały i przetransportowano je na podwórze kleparskie, gdzie z czasem uległy zniszczeniu 6 grudnia 1943 Stradom zajęli Niemcy na drukarnię map sztabowych i na mieszkanie. (...) 17 stycznia 1945 wieczorem Niemcy opuścili Stradom. (...) Jednak 19 stycznia 1945 zajęło Wojsko Polskie, a po nim Radzieckie do sierpnia 1945. AMS, Odpowiedzi na pytania..., s. 2.

³⁴ W. Umiński: *Z działalności biblioteki...*, s. 33.

sponda CM. Efektem tych działań są istniejące do dzisiaj bazy: książek, podręczników, prac naukowych i czasopism³⁵.

Kształtowanie się zasobu

Księgozbiór misjonarski kształtował się stopniowo, od momentu przybycia misjonarzy na Stradom. Początkowo z pewnością misjonarze posiadali kilka egzemplarzy Biblii, teksty kazań, księgi liturgiczne. Księgozbiór powiększał się również dzięki nabytkom, spuściznom po zmarłych misjonarzach czy darom³⁶. Prawdopodobnie niektóre książki były ofiarowane przez misjonarzy francuskich, wizytatorów czy kapłanów pracujących na Stradomiu.

Trudno dzisiaj jednoznacznie określić wielkość zbiorów w pierwszych latach funkcjonowania biblioteki. Pełniejsze informacje można uzyskać dopiero z początku XVIII w. Z tego czasu zachowały się rękopiśmienne inwentarze, z których najstarszy pochodzi z roku 1728. Według tego katalogu biblioteka liczyła wtedy 1 347 pozycji³⁷. Kolejny pochodzący z 1740 roku wykazywał 2 289 pozycji³⁸, w roku 1743 było natomiast 3 313 woluminów³⁹.

Aby uzyskać pełniejszy obraz biblioteki warto porównać dwie księgi inwentarzowe z 1728 i 1743. Według inwentarza z 1728 w bibliotece można było wyróżnić następujące działy: *Libri sacra scripturae, Concilia et sinodi, Patres, Interpretatores, Theologi speculativi, Theologi morales, Libri iuridici, Libri controversiarum, Concionatores latini, Libri spirituales, Libri praecatorii, Historia Sacra, Politici et historii prophani, Philosophi, Varii librii*. W inwentarzu z 1743 roku natomiast oprócz wymienionych działów pojawiło się jeszcze 6 nowych: *Libri rituum, Concionatores polonici, Libri meditationum, Vitae Sanctorum, Medici, Oratores, Poetae*. Analizując liczbę pozycji w poszczególnych

---

³⁵ <http://www.misjonarze.home.pl/cgi-bin/makwww.cgi> [dostęp 22 czerwca 2009].

³⁶ AMS, Biblioteka, *Historia Biblioteki Stradomskiej*, k. 2. Przykładem darowizny niewątpliwie może być księgozbiór prywatny ofiarowany misjonarzom przez biskupa Michała Szembeka, biskupa krakowskiego dokonany w 1719 roku. F. Bączkiewicz: *Z dziejów Domu Stradomskiego*. „ROZ” 1913, nr 3, s. 217.

³⁷ AMS, Zespół Biblioteka, *Catalogus Librorum Congregationis Missionis Domus Stradomiensis 1728*.

³⁸ AMS, Zespół Biblioteka, *Catalogus Librorum Contentorum in Bibliotheca Congregationis Missionis Domus Stradomiensis 1 IX 1740*.

³⁹ AMS, Zespół Biblioteka, *Catalogus librorum in bibliotheca Cracoviensi Stradomiensi Congregationis Missionis Anno 1743 Inventorum*.

działach można zauważyć, że najwięcej woluminów przybyło wśród ascetyki, kazań, filozofii i teologii spekulatywnej. Znaczący był również wzrost pozycji świeckich: ze 128 do 869.

Niewątpliwie na rozwój księgozbioru w XVIII w. największy wpływ miało związanie Stradomia z formacją kleryków diecezjalnych i misjonarskich. W kolejnych latach do biblioteki trafiały również księgozbiory zlikwidowanych domów misjonarskich⁴⁰, czy innych zgromadzeń zakonnych⁴¹. Jak kształtował się księgozbiór na początku XIX wieku dowiadujemy się z inwentarza z roku 1829. Według katalogu w bibliotece misjonarskiej było 900 dzieł in folio i 1400 in quatro, łącznie 2306 pozycji⁴². Następną informację o zbiorach bibliotecznych przynosi inwentarz Inwentarza Domu Stradomskiego z 1875 roku, który znaczną część poświęca książkom. Wynika z niego, że wtedy w bibliotece znajdowało się 2265 pozycji (2799 woluminów). Osobno przechowywano 15 ksiąg określonych w inwentarzu jako „ściśle kościelne”⁴³. Pod koniec XIX wieku wspomniany już wcześniej ks. Franciszek Namysłowski sporządził kolejny katalog Biblioteki Stradomskiej, w którym omówił wybrane przykłady cenniejszych zbiorów biblioteki⁴⁴.

Przed rokiem 1914 księgozbiór nie był w pełni uporządkowany, co uniemożliwia dokładne ustalenie jego liczebności, przypuszczalnie było to około 20 tysięcy tomów. Biblioteka Stradomska była

⁴⁰ W 1801 roku po zlikwidowaniu wspomnianych wcześniej seminariów krakowskich przekazano na Stradom woluminy seminaryjne jak i książki z proveniencją „Domus Congroku Miss. in Arce”. Te pierwsze w roku 1901 po przeprowadzce Seminarium Krakowskiego na ul. Podzamcze przeniesiono do nowego gmachu. W bibliotece Stradomskiej pozostał tzw. księgozbiór podręczny. Po kasacie domu warszawskiego w 1865 roku niewielki fragment tamtejszego księgozbioru trafił na Stradom. Por. AMS, Biblioteka, *Historia Biblioteki Stradomskiej...*, k. 2; *Katalog zabytków sztuki w Polsce...*, s. 60.

⁴¹ W 1797 roku do księgozbioru stradomskiego dołączono fragment księgozbioru ze skasowanego klasztoru Karmelitów Bosych przy kościele pod wezwaniem świętych Michała i Józefa w Krakowie. Tamże, s. 60.

⁴² Dzieła w innych formatach nie były wówczas uporządkowane, ani skatalogowane, ogólna liczba zbiorów mogła być więc znacznie większa, szacuje się ją na ponad 10 000 dzieł. AMS, Biblioteka, *Catalogus librorum bibliothecae CM Domus Stradomiensis Cracoviae A.D. 1829*.

⁴³ AMS, Inwentarze Domu Stradomskiego: *Inwentarz domu Zgromadzenia XX. Misyonarzy Świeckich w Krakowie 1875 roku*, s. 122-322.

⁴⁴ Zaprezentował tam 39 rękopisów, wybrane starodruki i katalogi. W przedmowie do swojej pracy podkreślił znaczenie księgozbioru biblioteki: „Bo też wszedłszy do wnętrza, miło jest oddychać radością, przydybawszy co chwilę jaką niespodziankę. Liczne inkunabuły, ciekawe niektóre rękopisy, wielki poczet rzadkich dzieł polskich z XVI, XVII, XVIII, XIX wieku, między tymi zawadzi się niejedną biały kruk bibliografom wcale nieznaną” S. Kalla: *Katalog biblioteki Stradomskiej...*, s. 266.

wówczas najbogatszą biblioteką misjonarską Krakowskiej Prowincji Zgromadzenia⁴⁵.

Za wizytatorów Kaspra Słomińskiego (1906-1925) i Józefa Kryski (1925-1957) zaczęto sprowadzać najnowsze dzieła teologiczne z zagranicy, oraz prenumerować fachowe czasopisma naukowe w językach: niemieckim, francuskim, czy włoskim⁴⁶.

Po II wojnie światowej⁴⁷ w 1946 roku odnowiono pomieszczenia. Wraz z powrotem zbiorów dokonano pewnej systematyzacji i podjęto próbę ich spisania. Sporządzono wówczas tymczasowy katalog alfabetyczny. Największy wkład w tę pracę wnieśli ks. dr Franciszek Bracha CM (ówczesny dyrektor) i ks. dr Aleksander Usowicz CM⁴⁸. Po II wojnie światowej księgozbiór powiększył się o zbiory zlikwidowanego domu lwowskiego, jak również domów tarnowskiego i zakopiańskiego⁴⁹.

W roku 1956 rozpoczęto gruntowne porządkowanie i katalogowanie księgozbioru. Pod opieką opiekuna ks. dr Rafała Markitona CM i ks. dr hab. Aleksandra Usowicza CM grupa kleryków i księży sporządziła nowe sygnatury książek⁵⁰. Dokonano także konserwacji wybranych woluminów. W dziełach, które nie miały kart tytułowych, wklejono fotografie na podstawie zbiorów Biblioteki Jagiellońskiej⁵¹.

300 lat po przybyciu pierwszym misjonarzy na Stradom szacowano, że zbiory biblioteki liczyły ok. 120 tysięcy woluminów⁵². W roku 1995 biblioteka wzbogaciła się o księgozbiór kleparski, liczący około 30 woluminów.

---

⁴⁵ Brak katalogów lub innych zestawień uniemożliwia określenie wielkości innych bibliotek misjonarskich. Niewątpliwie drugą pod względem wielkości bibliotekę posiadał Dom Kleparski - przed wybuchem I wojny światowej około 4 000 tytułów. Dom na Nowej Wsi posiadał wówczas około 3 000 tomów, a biblioteka przy Domu św. Kazimierza we Lwowie liczyła około 1000 książek. Pozostałe domy posiadały skromniejsze zbiory. Wyróżniała się tu jedynie Sokółówka, której księgozbiór liczył ponad 700 tomów. Po likwidacji tej placówki misjonarskiej w 1911 roku tamtejsza biblioteka została przewieziona na Stradom. S. Janaczek: *Powstanie i organizacja krakowskiej prowincji Księża Misjonarzy (1865-1914)*. „Nasza Przeszłość” 1996, t. 86, s. 428.

⁴⁶ A. Schletz: *Dwudziestopięciolecie Instytutu...*, s. 25-26.

⁴⁷ O losach księgozbioru w czasie wojny wspomniano już wcześniej.

⁴⁸ AMS, Biblioteka, *Historia Biblioteki Stradomskiej...*, k. 5.

⁴⁹ Tamże.

⁵⁰ Nie zmieniono numeracji jedynie w rękopisach, inkunabułach i starodrukach.

⁵¹ AMS, Biblioteka, *Odpowiedzi na pytania...*, s. 4.

⁵² S. Rospond: *Okruchy historii...*, s. 15.

Obecny zasób i działalność biblioteki

Biblioteka Stradomska obecnie gromadzi około 200 tysięcy woluminów książek i czasopism oraz dubletów. Wśród nich znajduje się wiele rzadkich i cennych dzieł.

Księgozbiór Biblioteki Stradomskiej obejmuje m.in.: kilkadziesiąt rękopisów, w tym co najmniej cztery średniowieczne oraz około czterdziestu inkunabułów, w tym kilka w częściowo zachowanych XVI i XVII-wiecznych oprawach wykonanych z tłoczonej skóry, a także liczne skrypty seminaryjne z XVIII-XIX wieku. W zbiorze stradomskim znajduje się ponadto kilkanaście tysięcy tomów starodruków, w tym kilkaset druków rzadkich, większość w oprawach skórzanych.

Na szczególną uwagę zasługuje iluminowana, pochodząca z Francji, datowana na rok 1260 rękopiśmienna *Biblia Latina*⁵³. Cenne jest ponadto dzieło Jana Buridana *Compedium totius logicae* z XIV/XV wieku oprawne w skórę ze śladami okuc⁵⁴. Wartościowe są również *Annales seu Cronicae incliti Regni Poloniae* Jana Długosza, stanowiące tzw. kodeks stradomski z XVI wieku⁵⁵.

Spośród inkunabułów warto odnotować dwie Biblie, wykonane w XV wieku. Jedna z nich to *Biblia cum additione Menardi Monachi*, wydana w Norymberdze w 1486 roku u Antoniego Kobergera⁵⁶, druga *Biblia* wydana w Spirze u Piotra Dracha w 1489 roku⁵⁷. Wartościowe

---

⁵³ Tekst został napisany na ok. 590 nieliczbowanych kartach pergaminowych. Biblia zawiera sto czterdzieści inicjałów malarskich, w tym trzy figuralne, a pozostałe roślinno-ornamentalne, z fantastycznymi wyobrażeniami zwierząt oraz winiętami często na wysokość karty. Por. *Katalog zabytków...*, s. 60; *Wawel 1000-2000...*, s. 233.

⁵⁴ Janem Burydanem zajmował się w pracy naukowej ks. prof. dr hab. Konstanty Michalski CM. Poświęcił jemu pracę habilitacyjną pt. *Jan Buridanus i jego wpływ na filozofię scholastyczną*. Szerzej na temat burydanizmu: M. Markowski: *Burydanizm w Polsce w okresie przedkopernikańskim. Studium z historii filozofii i nauk ścisłym na uniwersytecie krakowskim w XV wieku*. Wrocław 1971. Tam również opis rękopisu znajdującego w bibliotece misjonarskiej.

⁵⁵ Biblioteka posiada trzy woluminy *Roczników*, które obejmują księgi od VII do XII. *Praefatio*. W: *Annales seu cronicae incliti Regni Poloniae. Liber duodecimus 1462-1480*. Cracoviae 2005, p. 8.

⁵⁶ Oprawa posiada charakterystyczne dla polskich opraw z XV wieku narożniki i guzy z motywem kwiatowym oraz klamry. Druk ozdobiony został dwoma kolorowymi inicjałami, zaś ozdobne incipity poszczególnych ksiąg wykonano w czterech kolorach. *Incunabula quae in bibliothecis Poloniae asservantur*. Vol. 1, Wratislaviae - Varsaviae - Cracoviae 1970, p. 167, nr 1011; *Katalog zabytków...*, s. 60.

⁵⁷ Tekst tej Biblii zawiera dwa incipity z motywem liści na tle ze złotą arabeską. Księga oprawiona jest w skórę z nacinanym ornamentem geometrycznym i ślepo tłoczonym

są również *Postilla super Epistolas et Evangelia*⁵⁸; *Gesta Romanorum*⁵⁹ czy *De futuris Christianorum*⁶⁰.

Spośród ogromnego zbioru starych druków wymienić możemy kilka dzieł zdobionych drzeworytami. Popularny w średniowieczu traktat *Ars moriendi*⁶¹. Kolejna księga to *Cosmographia uniuersalis Sebastiana Munstera*⁶². Warto również zwrócić uwagę na dwie, wydane we Frankfurcie pozycje: *De medicinati materia libri sex Dioskuridesa*⁶³ oraz *De antiquitatibus iudaicis*⁶⁴.

Z polskich starodruków wyróżnić należy sześć ksiąg spośród tych wydanych w Krakowie: *Exercitium nova logice Aristotelis* Jana z Głogowa⁶⁵, *Ordo Missae* Stanisława Zaborowskiego⁶⁶, *Biblia Leopoldy*⁶⁷, *Opera* Stanisława Sokolowskiego⁶⁸, *Skład albo skarbiec znakomitych sekretów ekonomiej ziemiańskiej Jakuba*⁶⁹, *Życie... S. Wincentego Ferreryusza*⁷⁰.

Zbiór biblioteki obejmuje również dawne rękopiśmienne podręczniki seminaryjne przechowywane w Archiwum Polskiej Prowincji

---

kwiatowym wzorem. *Incunabula I...*, p. 169, nr 1026; *Katalog zabytków...*, s. 60.

⁵⁸ G. Parisiensis: *Postilla super Epistolas et Evangelia per totus anni circulum curientia*, Augsburg 1499, *Incunabula...*, p. 436, nr 2642.

⁵⁹ *Gesta Romanorum cum applicationibus moralisatis ac mysticis*, [Ant. Koberger], Norimbergia 20 I 1497, *Incunabula...*, p. 399, nr 2404.

⁶⁰ M. J. Viterbiensis: *De futuris Christianorum triumphis in Thurcos et Saracenos...*, [Marc Brandis], Leipzig 28 IX 1481; *Katalog zabytków...*, s. 60.

⁶¹ *Ars moriendi ex variis scripturarum sententiis collecta cum figuris ad resistendum in mortis agone diabolicae sugestioni*, Landshut, Johann Weissenburger 1514. W tekście 11 całostronicowych drzeworytów z przedstawieniami pokus diabelskich i pocieszeń anielskich, *Katalog zabytków...*, s. 61.

⁶² S. Munster, *Cosmographia uniuersalis*. Bazylea 1554, *Katalog zabytków...*, s. 64.

⁶³ Dioskurides: *De medicinati materia libri sex*. Frankfurt 1549, *Katalog zabytków...*, s. 62.

⁶⁴ J. Flawiusz: *De antiquitatibus iudaicis*. Frankfurt 1580, *Katalog zabytków...*, s. 62.

⁶⁵ Jan z Głogowa: *Exercitium nova logice Aristotelis*. Kraków, Jan Haller 1511, *Katalog zabytków...*, s. 64.

⁶⁶ S. Zaborowski: *Ordo Missae*. Kraków, Florian Ungler 1512, *Katalog zabytków...*, s. 64.

⁶⁷ *Biblia, to jest Księgi Starego i Nowego Zakonu na polski język z pilnością według łacińskiej Biblii od Kościoła Katolickiego powszechnie przyjętej nowo wyłożona*. Kraków 1561, drukarnia Szarffenbergerów.

⁶⁸ S. Sokolowski: *Opera*. Kraków, Drukarnia Łazarzowa 1591, *Katalog zabytków...*, s. 65.

⁶⁹ J. K. Haur, *Skład albo skarbiec znakomitych sekretów ekonomiej ziemiańskiej*. Kraków 1689, *Katalog zabytków...*, s. 65.

⁷⁰ W. Ferreryusz: *Życie...S.* Kraków, Drukarnia Akademicka 1750, *Katalog zabytków...*, s. 65.

Zgromadzenia Księży Misjonarzy⁷¹. Przebadał je w 1915 roku ks. Franciszek Bączkowicz CM w celu uzyskania pełniejszego obrazu formacji kleryków w seminarium Stradomskim⁷².

W księgozbiornie znajduje się zbiór broszur i druków ulotnych z końca XVIII wieku, który przekazano na Stradom z Biblioteki świętokrzyskiej. Misjonarze warszawscy otrzymali ten zbiór po śmierci prymasa Michała Poniatowskiego⁷³. Znaczenie kolekcji podkreślił nawet Stanisław Estreicher w *Bibliografii polskiej*: „Kto wie jaką rzadkością bywają takie ulotne pisma, ukazujące się w okresie gorętszych chwil narodowego życia (...) i ginące potem bez śladu, – ten nie zdziwi się wielką ilością nieznanym skądinąd druków, jakie się w tych tekach znalazły. Teki te stanowiły niegdyś aparat podręczny prymasa Poniatowskiego”⁷⁴.

W trosce o księgozbiór stradomski w roku 2003 rozpoczęto wieloletni projekt mający na celu ochronę i konserwację najcenniejszych woluminów. Przeprowadzono wtedy dezynfekcję zbioru kleparskiego, kontynuowaną w następnym roku⁷⁵. W roku 2004 przeprowadzono specjalistyczną ekspertyzę, która posłużyła do opracowania raportu dotyczącego stanu zachowania i konserwacji woluminów z misjonarskiego księgozbiornie⁷⁶ oraz zakupiono i zamontowano I część regałów przesuwanych w magazynie zbiorów specjalnych⁷⁷. W kolejnym roku rozpoczęto konserwację zachowawczą 300 wybranych woluminów. Wykonały ją konserwatorzy z Toruńskiego Stowarzyszenia dla Ratowania Książek i Archiwaliów po Powodzi na miejscu w bibliotece⁷⁸. Niektóre z konserwowanych woluminów zaprezentowano na wystawie

⁷¹ Ułożone są według następujących działów: Bibliistyka, Języki biblijne, Katechetyka, Kazania, Liturgika, Retoryka, Reguły, Teologia, Filozofia, Historia, Matematyka, Geometria, Medycyna, Antropologia, Kosmologia, Ekonomia, Psychologia, Biologia, Geologia, Muzyka, Wiersze, Pieśni, Zasady dobrego wychowania.

⁷² Szerzej patrz F. Bączkowicz, *Z dziejów domu Stradomskiego*, ROZ 1915, s. 139-144.

⁷³ K. Gonet: *Biblioteka Księży Misjonarzy u św. Krzyża w Warszawie. Zarys problematyki*. „Nasza Przeszłość” 1996, t. 86, s. 84.

⁷⁴ S. Estreicher: *Przedmowa*. W: *Bibliografia polska*. T. 23. Kraków 1910, s. 7.

⁷⁵ Szerzej W. Umiński: *Z działalności biblioteki...*, s. 34.

⁷⁶ H. Rosa: *Konserwacja zapobiegawcza - ocena stanu zachowania i warunków przechowywania zbioru starodruków w Bibliotece Zgromadzenia Księży Misjonarzy św. Wincentego a Paulo w Krakowie wykonana w kwietniu 2004*. Toruń 2004 (mps w AMS).

⁷⁷ Zrealizowano to zadanie dzięki Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej w ramach programu MILAB.

⁷⁸ Została ona zrealizowana dzięki dofinansowaniu Ministerstwa Nauki i Informatyzacji. Poroku Toruńskie Stowarzyszenie dla Ratowania Książek i Archiwaliów po Powo-

pt. *Na ratunek książki* w Muzeum Historyczno-Misyjnym Zgromadzenia Księży Misjonarzy w Krakowie⁷⁹. W 2007 konserwacja zachowawcza była kontynuowana. Dzięki niej odnowiono 112 woluminów z księgozbioru kleparskiego⁸⁰. Wybrane woluminy zaprezentowano podobnie jak w roku poprzednim na okolicznościowej wystawie. Natomiast w roku 2008 oprócz kontynuacji konserwacji zachowawczej (139 książek)⁸¹ przeprowadzono również konserwację pełną dwóch klocków bibliotecznych zawierających łącznie 14 woluminów⁸². Dwa dzieła zostały udostępnione w formie cyfrowej. Są to *Ars moriendi ex variis scripturarum sententiis collecta cum figuris ad resistendum in mortis agone diabolicae sugestioni*⁸³ i *Postilla super Epistolas et Evangelia per totius anni circulum currentia*⁸⁴. Z myślą o popularyzacji pokazano wybrane woluminy na wystawie pt. *Przywrócony blask*. Z funduszy zgromadzenia w magazynie zbiorów specjalnych zamontowano 2 i 3 część regałów przesuwnych.

Księgozbiór misjonarski, podobnie jak wiele innych klasztornych zbiorów, kształtował się przez wiele lat. Badania rozpoczęte pod ko-

---

dzi; A. Ciesielska, K. Wawrzyniak Łukaszewicz, M. Winiarczyk: *Konserwacja zachowawcza zbioru inkunabułów i starodruków w Bibliotece Zgromadzenia Księży Misjonarzy św. Wincentego a Paulo w Krakowie*. Dokumentacja konserwatorska. Kraków 2005 (mps w Archiwum Zgromadzenia Księży Misjonarzy w Krakowie).

⁷⁹ W. Umiński: *Na ratunek książki – cykl wystaw pokonserwacyjnych w Muzeum Historyczno-Misyjnym Księży Misjonarzy w Krakowie*. „FIDES – Biuletyn Bibliotek Kościelnych” 2007, nr 1-2 (24-25), s. 57-65.

⁸⁰ Było to możliwe dzięki dofinansowaniu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Poroku Toruńskie Stowarzyszenie dla Ratowania Książek i Archiwaliów po Powodzi; A. Ciesielska, K. Wawrzyniak-Łukaszewicz: *Konserwacja zachowawcza wybranych starodruków z księgozbioru kleparskiego z Biblioteki Zgromadzenia Księży Misjonarzy św. Wincentego a Paulo w Krakowie*. Dokumentacja konserwatorska. Kraków 2007, (mps w AMS); W. Umiński: *Konserwacja zabytkowego zbioru biblioteki Zgromadzenia Księży Misjonarzy św. Wincentego a Paulo w Krakowie*. „FIDES – Biuletyn Bibliotek Kościelnych” 2007, nr 1-2 (24-25), s. 48-56.

⁸¹ A. Ciesielska, K. Wawrzyniak-Łukaszewicz, M. Winiarczyk: *Konserwacja zachowawcza wybranych starodruków z Biblioteki Zgromadzenia Księży Misjonarzy św. Wincentego a Paulo w Krakowie*. Dokumentacja konserwatorska. Kraków 2008 (mps w Archiwum Zgromadzenia Księży Misjonarzy w Krakowie).

⁸² A. Ciesielska: *Dokumentacja konserwatorska klocka z przełomu XV/XVI wieku (87-III-B) ze zbiorów Biblioteki Zgromadzenia Księży Misjonarzy w Krakowie*. Włocławek 2008; K. Wawrzyniak-Łukaszewicz: *Dokumentacja konserwatorska klocka z przełomu XV/XVI w. (89-III-B) ze zbiorów Biblioteki Zgromadzenia Księży Misjonarzy św. Wincentego a Paulo w Krakowie*. Gostyń 2008 (obydwie prace w Archiwum Zgromadzenia Księży Misjonarzy w Krakowie).

⁸³ <http://digital.fides.org.pl/dlibra/docmetadata?id=525> [dostęp 2009].

⁸⁴ <http://digital.fides.org.pl/dlibra/docmetadata?id=526> [dostęp 2009].

---

niec lat 90-tych ubiegłego wieku niewątpliwie przybliżyły, choć w małej części informację o woluminach polskojęzycznych. Należy mieć nadzieję, że to zainteresowanie księgozbiorem nie wygaśnie i kolejne rzesze badaczy pochylą się nad nim. Konieczne z pewnością będzie kontynuowanie w przyszłości programu wieloletniej ochrony i konserwacji misjonarskich woluminów, aby studenci i naukowcy mogli jak najlepiej korzystać z tego bogatego księgozbioru.

**W. Umiński *Congregation of Missionary Priests Library*
in Cracow – the past and the present
Summary**

The history of the library of Congregation of the Mission St. Vincent de Paul in Krakow's Stradom begins in the 80's of the XVII century. The collection had mostly missionary use but helped to reach educational and scientific goals as well. Aside from the philosophical and theological works, the collection was enriched with paintings and archives from the monastery libraries closed during the XIX century. The Theological Institute was created in the 20's of the XX century and was converted into a university. The book collection safely survived the occupation and is available today for students in the modern building. The most precious volumes have been conserved and the inventory reaches 200 thousand titles, including medieval manuscripts, incunabular and many antique printings.